

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

ДМИТРИШЕНА КАТЕРИНА ВАДИМІВНА

УДК 376-056.24/.26:364-787.522 (043.3)

**ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК УМОВА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ЗДОРОВ'Я**

спеціальності 231 – «Соціальна робота»

АФТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття кваліфікаційного рівня
магістра соціальної роботи

Миколаїв – 2019

Магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили,
Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
КОСТЄВА Тетяна Богданівна
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили.

Рецензент: Доктор наук з державного управління,
професор , державний службовець I рангу ,
директор Інституту державного управління
ЄМЕЛЬЯНОВ Володимир Михайлович

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили.

Захист відбудеться 27 лютого 2019 року о 10.00 на засіданні кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки Чорноморського національного університету імені Петра Могили, за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 1-а Воєнна, 2.

З роботою можна ознайомитись на кафедрі соціальної роботи, управління і педагогіки Чорноморського національного університету імені Петра Могили, за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 1-а Воєнна, 2.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Однією з актуальних соціально-економічних і демографічних проблем сучасного українського суспільства є включення дітей з особливими потребами в суспільство, колектив, шкільне середовище. Дитина, що має особливі потреби, має право на включення в усі аспекти життя суспільства, на незалежне життя, самовизначення, свободу вибору, як всі інші люди. Вони мають психологічні резерви процесу соціалізації, яким просто необхідно допомогти розкритися.

На сьогодні значна кількість шкіл є вихованці з різними порушеннями розвитку: порушення слуху, зору, мови, опорно-рухового апарату, інтелекту, з вираженими розладами емоційно-вольової сфери, із затримкою і комплексними порушеннями розвитку. Такі діти не можуть самостійно приймати, осмислювати, зберігати і переробляти інформацію, отриману з навколишнього середовища. У вихованців значно знижена пізнавальна активність, досить вузьке коло інтересів, проблеми емоційно-особистісного розвитку, діти схильні до будь-якого впливу, особливо негативного.

Інклюзивна освіта сьогодні вважається одним із пріоритетів державної освітньої політики в нашій країні. Сьогодні в Україні моделі інклюзивного навчання тільки починають формуватися. До сих пір ініціатива в розвитку та реалізації ідеї інклюзії в українських школах належить громадським організаціям інвалідів та батькам дітей з інвалідністю. Необхідною умовою організації успішного навчання і виховання дітей з обмеженими можливостями в школі є створення адаптивного середовища, яке дозволить забезпечити їх особистісну самореалізацію в умовах інклюзивної освіти. Все вище написане і обґрунтовує актуальність обраної теми дослідження.

У вітчизняній психології даною проблематикою займалися Н. Беляков, І. Дубровіна, М. Зеленова, В. Каган, А. Петровський, Д. Венгер, Д. Ельконін, Л. Божович, Я. Коломинський, Є. Панько, В. Мухіна, Є. Кравцова, С. Громбах, Ш. Амонашвілі та інші. У зарубіжній психології найбільш відомі дослідження Л. Пейджа, М. Мартіна, К. Уолтмана-Грінвуда, Л. Герсова та інших.

Та незважаючи на наявність фундаментальної теоретичної та емпіричної дослідної бази, слід вказати на необхідність подальшого дослідження даної тематики. Таким чином, необхідність вивчення процесу соціальної адаптації дітей з обмеженнями можливостями в рамках інклюзивного підходу в освіті визначила тему нашого дослідження.

Мета роботи: охарактеризувати і розкрити сутність та особливості інклюзивної освіти як способу соціальної адаптації дітей з особливими потребами.

Відповідно до поставленої мети, визначено такі основні **завдання** роботи:

- дослідити інклюзивну освіту як один із напрямків соціального захисту дітей з обмеженими можливостями: сутність та основні поняття;
- розкрити особливості соціальної адаптації дітей з особливими потребами в школі; визначити сучасні проблеми інклюзивної освіти для дітей з особливими потребами здоров'я в Україні та світі;
- провести аналіз інклюзивної освіти на прикладі Миколаївської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №19;
- розробити практичні рекомендації щодо соціальної адаптації дітей з особливими потребами в школі.

Об'єктом дослідження є соціальна адаптація дітей з особливими потребами.

Предметом дослідження є інклюзивна освіта як спосіб соціальної адаптації дітей з особливими потребами.

Методи дослідження: Для досягнення поставленої мети дослідження використовувався комплекс взаємопов'язаних та взаємоузгоджених методів дослідження: аналіз методичної літератури в розрізі досліджуваної проблеми, метод теоретичного узагальнення, логічний та історичний методи, метод групування та класифікації, ретроспективний та прогностичний аналіз літературних джерел, метод порівнянь та зіставлень, метод синтезу під час визначення мети, завдань, предмета, об'єкта, теоретичний аналіз, аналогія для визначення концептуальних засад дослідження, формування наукового й категоріального апарату, висновків і узагальнень. До емпіричних методів дослідження відноситься: спостереження, анкетування, тестування.

Наукова новизна. У результаті роботи було розроблено програму соціально-психологічної роботи з дітьми, які мають особливі потреби здоров'я.

Теоретичне значення роботи – в роботі теоретично обґрунтовано поняття «Інклюзивна освіта» та охарактеризовано сутність визначення поняття «соціальна адаптація дітей з особливими потребами».

Практична значущість результатів дослідження. Матеріали та висновки роботи можуть бути використані в освітянській практиці, в навчальному процесі, у підготовці фахівців в даній галузі, для підготовки відповідних спецкурсів і спецсемінарів.

Експериментальна база дослідження.

Миколаївська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №19.

Структура роботи. Поставлені цілі й завдання дослідження визначили структуру роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, що мають свої підрозділи, висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел і літератури налічує 59 найменування. Повний обсяг дипломної роботи налічує 133 сторінок, із них 82 сторінок основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми магістерської роботи, представлено мету і завдання, визначено об'єкт та предмет, сформульовано методологію і експериментальну базу дослідження, показано наукову новизну, теоретичну і практичну значущість отриманих результатів, апробацію результатів.

У першому розділі « **Теоретичні аспекти вивчення інклюзивної освіти як умови соціальної адаптації дітей з особливими потребами здоров'я**» було проаналізовано такі основні поняття, як «інклюзивна освіта», «інклюзія в освіті», «інклюзія», «освіта», «діти з особливими потребами здоров'я», охарактеризовано інклюзивну освіту. Розкрито основні методи, технології цієї роботи в освітньому середовищі і вказано способи їх застосування. Визначено принципи, напрямки та критерії використання технологій у інклюзивній освіті.

Викладене актуалізує необхідність використання у сучасному суспільстві технологій впровадження інклюзивної освіти та засобів їх упровадження в навчально-виховний процес закладів освіти. Виявлення сутності інклюзивної освіти є основним для осмислення особливостей роботи соціального педагога по запобіганню девіантної поведінки та жорстокості дітей. Інклюзивна освіта, на думку більшості дослідників цієї галузі науки, ґрунтується на теоретико-методологічних засадах особистісно орієнтованого гуманістичного підходу до особистості.

Також доведено, що інклюзивна освіта сприяє становленню особистості, яка володіє високими моральними якостями, духовним та інтелектуальним потенціалом, здатна виробити власну шкалу цінностей і переваг, тобто людини, спрямованої на іншу людини, відповідальної за свої вчинки, яка поважає інших людей.

Нерідко в силу свого дефекту діти з обмеженими можливостями здоров'я мають вузьке коло спілкування зі здоровим оточенням, що накладає відбиток на рівень їх соціалізації, ускладнює їх адаптацію в суспільстві.

Маючи набагато менший соціальний досвід взаємодії, дитина з обмеженими можливостями здоров'я також має набагато менші можливості. Інклюзивна освіта – це довгострокова стратегія, що вимагає систематичності і послідовності, безперервності, комплексного підходу для її реалізації. У широкому сенсі під інклюзією розуміється «процес, при якому що-небудь включається, тобто втягується, охоплюється, або входить до складу, як частина цілого».

Особливості інклюзивної освіти дитина з ОВЗ є те, що: дитина стає членом єдиного співтовариства, вільною від прямої і непрямой дискримінації, відмінності між учнями допомагають педагогічному процесу, а не заважають йому, час, проведений в школі, ефективно для всіх учнів без винятку, система враховує потреби і потреби кожної дитини і підлаштовується під них (індивідуальні навчальні план), діти отримують допомогу і підтримку не тільки від дорослих (вчителів, психологів, медиків), але і від однолітків. Педагог масової школи володіє методами і прийомами, які дозволяють навчати особливих дітей, для нього також характерно особливе ставлення до таких учнів (чуйне і ненав'язливе). Сутність інклюзивної освіти складає система поглядів, яка не допускає будь-яку дискримінацію дітей, а також допомагає реалізувати в освітньому середовищі ті необхідні умови, в яких потребують люди.

Таким чином, дослідження останніх років виявляють актуальність проблеми соціальної адаптації дітей з особливими потребами. Адже саме в дитинстві дитина засвоює соціальні норми і правила поведінки в суспільстві, вибудовує свої стосунки з батьками і однолітків. Соціалізація дитини – це, перш за все, формування готовності до освоєння соціальних ролей, соціальне самовизначення – вибір дітьми своєї ролі і позиції в загальній системі соціальних відносин, включеність в цю систему на основі сформованих раніше інтересів і потреб.

У другому розділі «**Передумови упровадження інклюзивної освіти як умови соціальної адаптації дітей з особливими потребами здоров'я**» описано організацію, хід проведення та результати дослідження.

Для визначення рівня соціальної адаптації дітей з особливими потребами здоров'я було проведене дослідження. У ході роботи була розроблена програма соціально-психологічної роботи з дітьми, які мають особливі потреби здоров'я.

Було проведено дослідження, що проводилось на базі Миколаївської загальноосвітньої школа I-III ступенів № 19.. У дослідженні брали 4 учні першого класу з ОВЗ.

Результати дослідження адаптації дітей з особливими потребами переглянемо на табл. 2.1.

За результатами діагностики ставлення першокласників до школи (діяльнісний компонент) видно, що сприятливу оцінку ситуації та високий рівень адаптації не має жодна дитина. Умовно сприятливу ситуацію і середній рівень адаптації було виявлено в 1 дитини і несприятливу ситуацію і низький рівень адаптації показало 4 учнів з особливими потребами.

Рівень емоційної адаптації позитивний – позитивний рівень не виявлено, амбівалентний рівень виявлено у 2 дітей з особливими потребами, негативний також виявлено у 2 дітей.

Зіставлення показників фізіологічного, діяльнісного і емоційного компонентів дозволяє кваліфікувати рівень адаптації першокласників – дітей з особливими потребами як: частковий та недостатній (або дезадаптація).

Таблиця 2.1.

Результати дослідження адаптації за методикою «Будиночки» в дітей з особливими потребами

К	К	Фізіологічний	Діяльнісний	Емоційний	Загальний рівень
л	і	компонент	компонент	компонент	адаптації

а	л	д	нед	час	В	Сре	Ни	по	амб	нег	д	час	недо
с	ь	о	ост	тко	и	дні	зьк	зи	іва	ати	о	тко	стат
	к	с	атн	вий	с	й	ий	ти	лен	вни	с	ви	ній
	і	т	ій		о			вн	тни	й	т	й	
	с	а			к			и	й		а		
	т	т			и			й			т		
	ь	н			й						н		
		і									і		
	у	й									й		
	ч												
	н												
	і												
	в												
1	4	–	1 (25%))	4 (75%)	–	1 (25%)	4 (75%))	–	2 (50%)	2 (50%)	–	1 (25%))	3 (75%)

Переглянемо рівні адаптації першокласників на рис. 2.1.

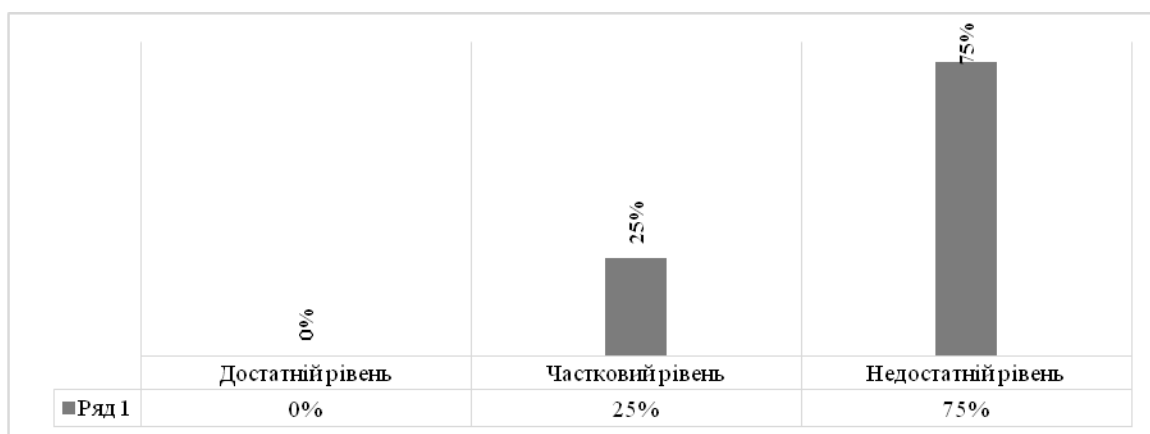

Рис. 2.1. Рівні адаптації дітей з особливими потребами

Отже, за результатами дослідження можна зробити висновки, що майже всі діти з особливими потребами мають низький рівень адаптації, тобто дезадаптації. Такі діти негативно чи індіферентно ставляться до школи, скаржаться на здоров'я, у них домінує пригнічений настрій, спостерігаються порушення дисципліни, навчальний матеріал засвоюють фрагментарно.

Лише одна дитина з чотирьох мала частковий рівень адаптації. У такої дитини простежується деякі відхилення в фізіологічному компоненті (психосоматичні прояви, низький енергетичний баланс), в емоційному компоненті. Такі діти засвоюють програму, виконують правила поведінки, проте часто це відбувається за рахунок фізичного і психологічного здоров'я.

Переглянемо результати анкети для оцінювання рівня шкільної мотивації і адаптації Н. Лускової.

За допомогою анкетування для визначення шкільної мотивації А. Лусканової були виявлені наступні рівні зацікавленості учнів навчанням у школі.

Високий рівень шкільної мотивації не виявлено у жодної дитини з особливими потребами.

Хороший рівень шкільної мотивації має одна дитина з особливими потребами.

Низький рівень шкільної мотивації проявляється 3 дітей з особливими потребами (75%). Негативне ставлення до школи має одна дитина (25%).

Переглянемо результати на рис. 2.2.

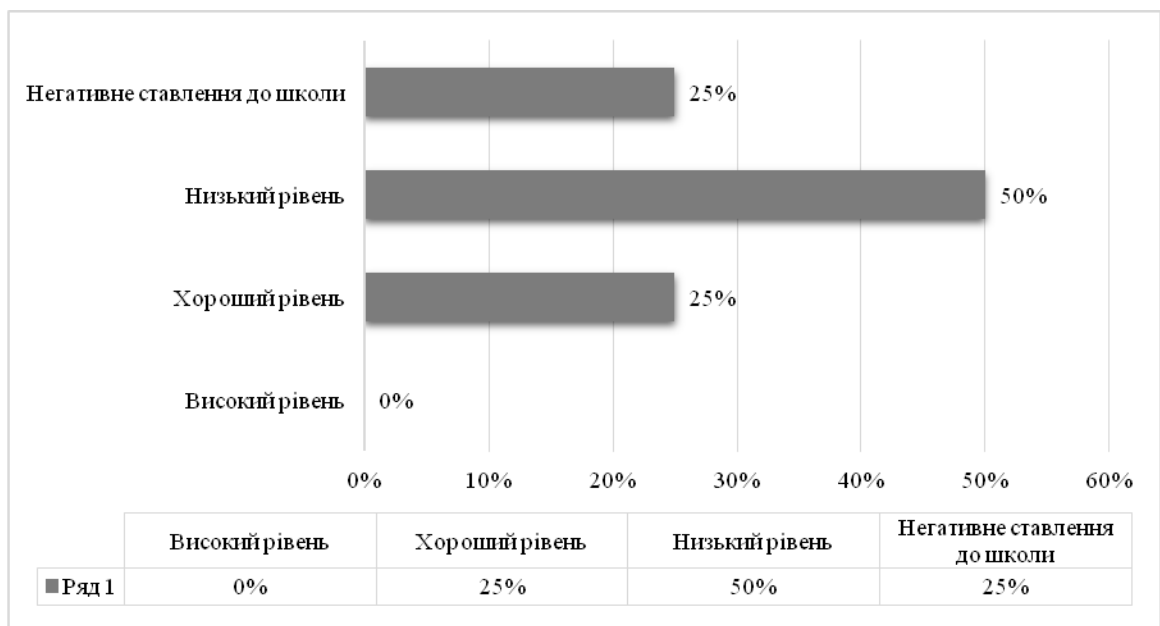

Рис. 2.2. Рівень шкільної мотивації і адаптації в дітей з особливими потребами

Отже, одна дитина має позитивне ставлення до школи, але школа приваблює таких дітей позанавчальною діяльністю. Такі діти досить благополучно відчують себе в школі, проте частіше ходять в школу, щоб спілкуватися з друзями, з учителем. Їм подобається відчувати себе учнями, мати гарний портфель, ручки, зошити. Пізнавальні мотиви у таких дітей сформовані в меншій мірі, і навчальний процес їх мало приваблює. У малюнках на шкільну тему такі учні зображують, як правило, шкільні, але не навчальні ситуації.

2 дитини з особливими потребами мають низький рівень шкільної мотивація та адаптації. Ці діти відвідують школу неохоче, вважають за краще пропускати заняття. На уроках часто займаються сторонніми справами, іграми. Відчують серйозні труднощі в навчальній діяльності. Знаходяться в стані нестійкої адаптації до школи. У малюнках на шкільну тему такі діти зображують ігрові сюжети, хоча побічно вони пов'язані зі школою.

Одна дитина має негативне ставлення до школи, в неї виявлена шкільна дезадаптація. Такі діти відчують серйозні труднощі в навчанні: вони не справляються з навчальною діяльністю, мають проблеми у спілкуванні з однокласниками, у взаєминах з вчителем. Школа нерідко сприймається ними як вороже середовище, перебування в якій для них нестерпно. Така дитина часто плаче, проситься додому. Часто у подібних школярів відзначаються нервово-психічні порушення. Малюнки таких дітей, як правило, не відповідають запропонованій шкільній темі, а відображають індивідуальні пристрасті дитини.

ВИСНОВКИ

Опрацювання магістерської роботи показало, що:

1. Інклюзивна освіта – це один з процесів трансформації загальної освіти, заснований на розумінні, що інваліди в сучасному суспільстві можуть (і повинні) бути залучені в соціум. Інклюзивна освіта – це довгострокова стратегія, що вимагає систематичності і послідовності, безперервності, комплексного підходу для її реалізації. Дана трансформація орієнтована на

формування умов доступності освіти для всіх, в тому числі забезпечує доступ до освіти для дітей з інвалідністю. Тож дану інновацію правомірно назвати фундаментальною, коли «інновації – в основі змін», «інновації – на основі сучасних досягнень науки і використання передового досвіду, вони складають фундамент методології, на ідеях якої розробляються і впроваджуються інноваційні стратегії.

Практикою доведено, що в ході реалізації такої моделі освіти діти з обмеженими можливостями здоров'я можуть досягати найбільш повного прогресу у соціальному розвитку та адаптації. Конструктивний підхід до позначення і вирішення проблем, пов'язаних з впровадженням інклюзивної освіти, має, насамперед, спиратися на розуміння базових понять і принципів, що розкривають сутність нової освітньої моделі.

Інклюзивна освіта передбачає зміну самої освітньої системи, а не людини з ОВЗ. Увага педагогів при включенні таких учнів в Єдиний освітній простір має бути направлено на можливості того, хто навчається і сильні сторони в його розвитку. Треба змінювати не людей з ОВЗ, треба змінювати суспільство і ставлення суспільства до інвалідів. Це можна вважати базою інклюзивної освіти. Інклюзія в освіті тісно пов'язана з процесами інклюзії в соціумі.

2. У контексті нашого дослідження найбільший інтерес представляє розуміння процесу адаптації дитини з особливими потребами у школі, як активного освоєння ним соціального середовища, оволодіння формами поведінки, спрямованими на гармонізацію відносин з оточуючими і власне розвиток в даному середовищі. Діти з обмеженими можливостями здоров'я (ОВЗ) – це діти, стан здоров'я яких перешкоджає освоєнню освітніх програм або ускладнює його поза спеціальними умовами навчання і виховання.

Із-за особливостей розвитку у дітей з особливими потребами утруднено взаємодію з соціальним середовищем, знижена здатність адекватного реагування на зміни, що відбуваються, ускладнюються вимоги. Ці діти відчувають особливі труднощі в досягненні своїх цілей в рамках існуючих

норм. Всі ці особливості зумовлюють труднощі, з якими може зіткнутися дитина з обмеженими можливостями при спілкуванні з однолітками.

Соціалізацію, соціально-психічну адаптацію дітей визначають як інтеграцію дитини в суспільство, в ході якої вона опиняється в ситуаціях взаємодії з іншими людьми. Саме у процесі взаємодії з іншими людьми дитина засвоює механізми і норми соціальної поведінки, суспільні цінності, у неї формуються соціальні мотиви діяльності, певні риси особистості, які в цілому і забезпечують успішність дитини в суспільстві.

Таким чином, соціальна адаптація – це технологія соціальної роботи, яка включає наступні етапи: виникнення адаптаційної потреби, усвідомлення адаптаційної потреби, діагностика адаптивності та індивідуальних особливостей клієнта, усвідомлення клієнтом потреби в зміні якостей особистості, розробка програми (плану) дій, реалізація програми, коригувальні дії. Одним з основних завдань шкіл, в яких реалізується Інклюзивна практика, є включення дітей з ОВЗ в соціальний простір, їх соціальна адаптація в загальноосвітньому класі. Цей процес повинен управлятися педагогами, соціальними фахівцями супроводу освітнього процесу, координатором інклюзивної освіти та пройти так, щоб викликати мінімум дискомфорту і у дитини з особливими потребами, і у її однокласників.

3. В даний час в нашій країні можливості освітніх послуг для людей з ОВЗ надзвичайно обмежені. Таким чином, розвитку інклюзивної освіти в Україні та світі заважає низка причин, основними з яких є відсутність фінансів, не підготовка або нестача відповідних кадрів, відсутність необхідних матеріалів для навчання дітей, погано облаштовані будівлі навчальних закладів згідно потреб дитини. Кожна із зарубіжних країн може похизуватися досвідом власних, перевірених роками методик інклюзивного навчання учнів із порушеннями, розвиненою матеріально-технічною базою, проте наявність цього остаточно не вирішує проблему. В Україні, незважаючи на зростання кількості дітей означеної категорії, також стоїть

питання у сприйнятті їх суспільством, ставлення суспільства до дітей та людей з особливими потребами зокрема.

Аналіз історії розвитку зарубіжного та вітчизняного досвіду дозволяє виділити такі проблеми інклюзивної освіти: відсутність демократичного суспільного устрою з гарантованим дотриманням прав особистості, відсутність фінансової забезпеченості, створення адекватного асортименту спеціальних освітніх послуг та особливих умов життєдіяльності для дітей з особливими освітніми потребами у структурі масової загальноосвітньої школи, насильницький характер протікання інтеграційних процесів, неможливість вибору альтернативи при наявності гарантованого переліку освітніх та корекційних послуг, наданих системою освіти загального призначення і спеціально освіти, не готовність суспільства в цілому, та окремих людей до інтеграційних процесів, до співіснування і взаємодії з людьми з обмеженими можливостями життєдіяльності.

4. Миколаївська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 19 введена до експлуатації 1 вересня 1974 року. Школа має ліцензію на право викладання. З урахуванням особливостей психофізичного розвитку, індивідуальних можливостей і особливих освітніх потреб дітей з ОВЗ і дітей-інвалідів в школі передбачені такі форми Варіативність практики інклюзивного навчання дітей з особливими обмеженими можливостями здоров'я варіюється на підставі заяви батьків (законних представників) учнів, виходячи з: індивідуальних особливостей дитини, рекомендацій територіальної психолого-медико-педагогічної комісії.

При організації навчальної діяльності педагоги активно використовуються електронні освітні ресурси: платформи, тестові оболонки, онлайн-сервіси, електронні додатки до підручників. Одне з головних завдань інклюзивної освіти в школі – це підготовка та підготовка перепідготовка педагогічних кадрів для роботи з дітьми з ОВЗ. З цією метою адміністрація освітнього закладу планує і організовує навчальні семінари на базі школи,

курси з дистанційного навчання, курси підвищення кваліфікації різного рівня, участь в інтернет-конференціях, розвиває соціальне партнерство.

Оцінка якості інклюзивного процесу в системі освіти вимагає розробки комплексу програм моніторингових досліджень, з метою відстеження динаміки психологічних параметрів процесу інклюзії в загальноосвітньому установі і в системі в цілому.

В ході інклюзивної освіти, в школі здійснюється як внутрішній, так і зовнішній моніторинг. Зовнішній моніторинг включає в себе вивчення стану реалізації заходів державної програми «Доступне середовище»: стан інклюзивного освітнього середовища, організації дистанційного навчання, доступності освітнього середовища.

Отже, однією з цілей реалізації інклюзивної освіти в загальноосвітній школі є створення моделі інклюзивної освіти учнів з ОВЗ, в тому числі інвалідів. У моделі інклюзивної освіти, що складається, в загальноосвітній школі можна виділити такі компоненти, як: створення нормативно-правової бази школи для реалізації проекту, створення умов для навчання школярів з ОВЗ (безбар'єрне середовище), діяльність фахівців служби супроводу школи (наявність служби супровід), діяльність ПМПК школи, підготовка педагогічного колективу, розвиток соціального партнерства, підготовка дитячого колективу до прийняття дітей з ОВЗ, розробка фінансового механізму для реалізації проекту.

Одним з найбільш важливих елементів інклюзивної освіти є діяльність служби супроводу школи, що розглядається як реалізація комплексного підходу ряду фахівців до вирішення загальних завдань, пов'язаних з супроводом учнів, у тому числі з ОВЗ.

5. У ході проведеного дослідження визначено рівні соціальної адаптації дітей з особливими потребами. Результати дослідження показали, що діти з особливими потребами які навчаються у загальноосвітній школі у більшій мірі мають соціальну дезадаптацію. Такі діти негативно чи індиферентно ставляться до школи, скаржаться на здоров'я, у них домінує пригнічений

настрій, спостерігаються порушення дисципліни, навчальний матеріал засвоюють фрагментарно. Лише одна дитина з чотирьох має частковий рівень адаптації. На основі отриманих даних можна досить обґрунтовано сказати, що дані діти потребують соціально-психологічної допомоги. Саме тому, нами була розроблена програма соціально-психологічної адаптації дітей з особливими потребами у закладі загальної середньої освіти.

Даною програмою передбачено, що паралельно з формуванням соціально-побутових уявлень і навичок, діти отримують інші важливі відомості, вміння, навички, уявлення та особистісні якості, розширюють свій соціальний кругозір, набувають необхідні соціальні компетенції. Особлива увага приділяється виробленню соціальних форм поведінки, навичок самообслуговування, сенсорному і мовному розвитку. Програма складена з урахуванням специфічних особливостей моторно-рухового, сенсорного, розумового, емоційного розвитку дітей з особливими потребами, структури та ступеня вираженості дефекту.

Розроблена навчальна програма відповідає загальним теоретико-методичним вимогам: враховує індивідуальні, вікові, психологічні і інтелектуальні особливості дітей; використовує цілісну систему ігор та вправ, в яких в емоційній обстановці розвивається мотивація та соціальна адаптація.

6. Отже, у порівнянні з початковим рівнем, соціальна адаптація після впровадження програми значно підвищилася. Виражені позитивні зміни відбулися за всіма показниками. Аналізуючи дані показники соціальної адаптації дітей з особливими потребами, можна зробити висновки, що на покращення рівня соціальної адаптації в значній мірі впливає, перш за все, організована форма соціально-психологічних заходів, їх емоційність, дотримання режиму, поєднання різних видів навчальних занять та позаурочної діяльності.

Отримані в ході експериментальних досліджень результати доводять ефективність застосування розробленої програми соціально-психологічної

роботи з дітьми з особливими потребами. Таким чином, завдання роботи виконані, мета досягнута.

АНОТАЦІЇ

Дмитришена К.В. Інклюзивна освіта як умова соціальної адаптації дітей з особливими потребами здоров'я. – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття академічного ступеня магістра за спеціальністю – 231 соціальна робота. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2018.

Магістерська робота присвячена дослідженню **інклюзивної освіти як умови соціальної адаптації дітей з особливими потребами здоров'я**. Проаналізовано понятійно-категоріальний апарат теми, охарактеризовано сучасні потреби і проблеми дітей з ОВЗ.

Нами було проведено діагностику соціальної адаптації дітей з обмеженими можливостями, які навчаються у Миколаївській загальноосвітній школі I-III ступенів №19 за інклюзивною освітою. У дослідженні взяло участь 4 дітей з ОВЗ, це учні 1-го класу. Опрацьовано результат дослідження та розроблена запроваджено програму соціально-психологічної роботи з дітьми, які мають особливі потреби здоров'я програму.

Ключові слова: інклюзивна освіта, інклюзія в освіті, інклюзія, освіта, діти з особливими потребами здоров'я.

Дмитришена К.В. Инклюзивное образование как условие социальной адаптации детей с особыми потребностями здоровья. - Рукопись.

Магистерская работа на соискание академической степени магистра по специальности - 231 социальная работа. - Черноморский национальный университет имени Петра Могилы, Николаев, 2018.

Магистерская работа посвящена исследованию инклюзивного образования, как условие социальной адаптации детей с особыми потребностями здоровья. Проанализирован понятийно-категориальный аппарат темы, охарактеризованы современные потребности и проблемы детей с особыми потребностями здоровья.

Нами было проведено диагностику социальной адаптации детей с ограниченными возможностями здоровья, которые учатся Николаевской общеобразовательной школе I-III ступеней №19. В исследовании приняло участие 4 ученика с ОВЗ, это ученики 1-го класса. Обработано результат исследования и разработана та внедрена программа социально - психологической работы с детьми, имеющими особенные потребности здоровья .

Ключевые слова: инклюзивное образование, инклюзия в образовании, инклюзия, образование, дети с особыми потребностями здоровья.

Dmitriseha K.V. Inclusive education as a condition of social adaptation of children with special health needs. - Manuscript.

Master's work for the academic degree of a master by specialty - 231 social work. - Black Sea National Petro Mohyla University, Nikolaev, 2018.

The master's work is devoted to the study of inclusive education as a condition for the social adaptation of children with special health needs. The conceptual and categorical apparatus of the topic has been analyzed, the modern needs and problems of young people have been characterized, the priority technologies of a social worker in inclusive education have been identified.

We have carried out diagnostics of social adaptation of children with disabilities who are studying in Nikolaev Secondary School I-III grades No. 19.

The study involved 4 students with disabilities, these are students of the 1st grade. The result of the research was processed and a program of socio - psychological work with children with special health needs was developed.

Key words: inclusive education, inclusion in education, inclusion, education, children with special health needs.